

Handwritten musical score for "Die Schöne" by Franz Schubert. The score is written on five staves with various musical notations including notes, rests, and clefs. The title "Die Schöne" is written in red ink at the bottom left, and the composer's name "Franz Schubert" is written in red ink at the bottom right.

1500488648

UAB

Universitat Autònoma de Barcelona

UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA

DOCTOR
HONORIS CAUSA
MIQUEL QUEROL

DISCURS LLEGIT A LA CERIMÒNIA
D'INVESTIDURA CELEBRADA
A L'AUDITORI DE LA FACULTAT
DE FILOSOFIA I LLETRES
EL DIA 22 D'ABRIL DE 1993

Biblioteca General
FUNDADA
08193 Bellaterra (Barcelona) Espanya

BELLATERRA, 1993

EDITAT PEL
SERVEI DE PUBLICACIONS
DE LA
UNIVERSITAT AUTÒNOMA DE BARCELONA
08193 Bellaterra (Barcelona)

IMPRÈS PER GRÁFICAS UNIÓN
Prim, 6, baixos. Terrassa (Barcelona)

Imprès a Espanya

MIQUEL QUEROL: CINQUANTA ANYS
DE RECERCA MUSICOLÒGICA

PER

FRANCESC BONASTRE I BERTRAN

Excel·lentíssim i Magnífic Senyor Rector,
Benvolguts Col·legues i Estudiants,
Senyores i Senyors,

Aquest any se'n compleixen cinquanta de la fundació de l'Institut Español de Musicología del CSIC, creat a Barcelona per Higiní Anglès el 1943. L'il·lustre musicòleg reuní un important estol d'investigadors, creà les importants publicacions que encara avui són un destacadíssim fonament dels nostres estudis –*Monumentos de la Música Española, Anuario Musical*– i posà en front de l'organització, com a secretari general, un jove investigador, doctorat poc després amb una tesi sobre *L'escola estètica catalana contemporània*, anomenat Miquel Querol i Gaval·là. El novell musicòleg s'havia format a Montserrat, on fou deixeble del P. Ildefons Pinell: allí romangué des del seu ingrés l'any 1926 –als tretze anys, amb la veu a punt de canviar, l'havien admès admirats pel seu coneixement del llatí– fins al juliol de 1936, en què n'hagué de sortir per les circumstàncies dramàtiques de la guerra civil, salvant la seva vida mercès als seus coneixements musicals. El 1937 es traslladà a Barcelona, on fou alumne de Joan Lamote de Grignon en Harmonia, Composició i Instrumentació. Així mateix, col·laborà com a músic-poeta en el Comissariat de Propaganda de la Generalitat.

En els anys següents a aquest nomenament, hagué de vèncer les dures condicions de vida a Catalunya mitjançant el seu esforç personal, no deixant mai de conrear la música teòrica ni la pràcti-

ca, esmerçant les seves forces envers l'adquisició d'una cultura universitària en uns moments tristos per al nostre país. El 1945 obtingué la llicenciatura en Filosofia a la Universitat de Barcelona, i el 1948, a Madrid —no es podia fer el doctorat a Barcelona—, el de Doctor.

Malgrat el títol de la nova institució i el context polític en què fou infantat, l'Instituto Español de Musicología emprengué una línia de recerca molt d'acord amb la filosofia que el mateix Anglès —seguint l'exemple de Pedrell—, havia sabut infondre a la Secció de Música de la Biblioteca de Catalunya en els anys anteriors a la guerra. Conseqüentment, en l'equip elegit per a dur a terme la nova comesa, hi havia els homes que s'havien distingit pel conreu dels estudis de música a Catalunya, amb el prestigi de llurs publicacions i amb l'expertesa típica de la feina ben feta: Francesc Pujol, Emili Pujol, Joan Tomàs, Francesc Baldelló, Josep Subirà, Josep Romeu, etc., als quals se sumaren després el P. Donostia, desterrat a Catalunya pel seu activisme a Euskadi, el Dr. Màrius Schneider, refugiat per la persecució nazi, etc.; i el mateix Miquel Querol, antic col·laborador de la Generalitat republicana.

L'activitat investigadora es dirigí naturalment als estudis de Musicologia catalana, atès que aquesta disciplina havia nascut de la mà de Felip Pedrell (1841-1922) a casa nostra, gairebé coetàniament amb la resta d'Europa; en una ampliació d'aquesta espiral, l'Institut es féu càrrec de l'immens camp erm dels estudis sobre la música espanyola històrica, especialment dels grans temes de l'època medieval i renaixentista; i finalment, de les relacions de la nostra música amb l'europea, seguint la tradició dels estudis humanístics del país amb un nou vigor que contrastava amb la dura realitat política i cultural del moment.

Miquel Querol inicià la seva tasca amb l'empenta de la joventut i sota l'intel·ligent guiatge d'Higini Anglès. En ésser nomenat aquest darrer president del *Pontificio Instituto di Musica Sacra* de Roma el 1947 —on va succeir en el càrrec el P. Gregori Sunyol—, Miquel Querol s'hagué de fer càrrec *de facto* del funcionament efectiu de l'Institut, des de la seva nova comesa de vice-director (anys més tard, en morir Higini Anglès el 1969, seria nomenat

director de l'Institut fins a la seva jubilació, el 1982). Al marge de l'organització pròpiament dita, ben aviat sorgiren els primers fruits de la seva tasca investigadora, entre els quals cal esmentar sobretot la seva ponència sobre la música religiosa espanyola del segle XVII al Congrés de Música Sagrada de Roma de 1950.¹ Aquest article esdevingué la represa veritable dels estudis sobre la música barroca hispànica, de la qual Miquel Querol n'és l'iniciador en els nostres dies; cal dir que les idees presentades en l'esmentat treball han servit de guiatge a tots els investigadors que posteriorment s'han interessat sobre la matèria.

Mentre prosseguia incansablement la seva tasca de recerca, s'hagué de fer càrrec d'un nou treball esgotador: coordinar el *Diccionari de la Música Labor*, conegut també com el Diccionari Pena-Anglès,² pel fet de figurar-hi ells dos com a autors principals. Querol assumí la feina amb humilitat, i tot i que el seu nom aparegué destacat damunt dels altres col·laboradors, no se li'n féu la justícia deguda, raó per la qual aprofito aquesta oportunitat per a remarcar-ho. Qui no hagi col·laborat en una obra d'aquestes característiques no pot fer-se càrrec de la feixuga comesa que representa; al marge de la coordinació general, realitzà una gran quantitat d'articles, la major part dels quals eren el fruit d'una investigació directa sobre les fonts primeres, i que encara avui constitueixen una font imprescindible per a la consulta.

La personalitat musicològica de Miquel Querol s'abocà, des dels seus inicis, a la música hispànica del segle d'or, i es va estendre als estudis del barroc, configurant un vessant molt enriquidor per dues raons fonamentals: el pes dels seus coneixements de l'humanisme clàssic i la seva militància real en la composició musical; ambdós vessants han atorgat sempre a la seva tasca investigadora una qualitat que l'ha distingit dels seus coetanis. Hi ha, encara, una altra faceta que cal esmentar, i que arrodoneix aquesta personalitat: Miquel Querol no ha deixat mai de mantenir el contacte amb la joventut, cercant sempre tribunes on poder ensenyar les seves troballes, cisellades en la potent voluntat del *nulla dies sine linea* i il·luminades per la generositat espiritual del vertader mestre. Els seus anys de professor d'Història de la Música a la Universitat de Barcelona (1957-1970), com també de Paleografia

als cursos Manuel de Falla de Granada (1971-1979), Santiago de Compostel·la («Música en Santiago», 1976), cursos de doctorat a la UAB (1989-1992) i d'altres semblants, són curulls de mútues i enriquidores experiències, presidides sempre per un tarannà obert i comunicatiu. Podem assegurar que, fins a la recent implantació dels estudis de Musicologia a les nostres universitats, la tasca del professor Querol ha estat decisiva en la descoberta de vocacions i en la formació dels futurs investigadors en aquest domini de les ciències humanístiques.

L'interès per la música hispànica del Renaixement es pot detectar entre les seves primeres publicacions, especialment en el *Cancionero Musical de la Casa de Medinaceli* (s. xvi), aparegut els anys 1949-1950,³ com també el cançoner de la *Colombina* (s. xv), el 1971⁴ i el de la *Casanatense* (s. xvi) el 1981,⁵ publicats tots tres dins la sèrie «Monumentos de la Música Española» de l'Institut del CSIC; al costat dels esmentats, cal citar els estudis que relacionaven la figura de Cervantes i la música,⁶ com també un interessant conjunt d'articles d'investigació sobre la matèria, dels quals destacaria, d'entre un excel·lent estol, els que fan referència a Morales,⁷ la Follia d'Espanya⁸, Juan del Encina,⁹ la *Chacona*,¹⁰ l'humanisme musical,¹¹ el Romanç,¹² les «Ensaladas» de Flecha,¹³ i els Madrigals de Joan Brudieu.¹⁴ En totes aquestes publicacions que esmento, Querol se'ns mostra en la seva faceta d'investigador, treballant sempre sobre materials de primera mà i plantejant tota la problemàtica extensament i profunda; però la seva dedicació a aquest tema no acaba aquí; la preocupació per la formació dels investigadors el menà a publicar el 1975 un tractat sobre la transcripció i la interpretació de la música espanyola del Renaixement,¹⁵ que avui dia manté tota la seva vigència; per altra banda, és recent l'edició pràctica, pensada per a la interpretació coral i camerística, del primer volum dedicat al repertori musical espanyol a l'entorn de 1492.¹⁶ D'aquesta manera, veiem reunides en una sola personalitat el pensament, la recerca, la pedagogia i la interpretació, agermanades a més a més amb el mateix conreu de l'art; no trobaríem en tota la professió musicològica del país una figura en la qual la *universalitas* de l'home renaixentista s'hagi infantat d'una manera tant coherent i pregona.

Els estudis sobre el Barroc musical hispànic conformen el segon gran bloc de la seva dedicació; per al professor Querol, el Renaixement i el Barroc del nostre país posseeixen una comunitat de tractament ideològic, basat en l'humanisme, malgrat llurs diferències estètiques; potser aquest fou el secret de la seva tasca gegantina que l'endegà pels camins de la recerca de la música hispànica del segle XVII mitjan XVIII. D'entre la nombrosa labor duta a terme en aquest altre domini, cal considerar en primer lloc els sis volums que formen part de la col·lecció *Música Barroca Espanyola*, publicats entre 1970 i 1988: els cançoners, la polifonia litúrgica, els villancets, la música concertada, la cantata i el teatre musical conformen el resultat d'un pla orgànic en el qual són tractats els diversos àmbits fonamentals del nostre barroc.¹⁷ Al marge d'aquest llegat fonamental, i com a fruit del sentit global de l'art de tota una època, el Dr. Querol publicà també totes les músiques conegudes amb textos de Góngora¹⁸ i de Lope de Vega¹⁹ (abans ja hem parlat de la de Calderón), després d'una recerca certament ingrata, laboriosa i sistemàtica. A part, estudià autors i matèries fins a constituir un epítom inigualable no només en la nostra musicologia, sinó en la internacional: la música d'Estêvão do Brito,²⁰ de Manuel Machado,²¹ Gómez Camargo, Joan Cabanilles, Sebastián i Diego Durón, Pedro Aranaz, com també la música litúrgica,²² el romanç polifònic,²³ el repertori català d'aquest temps²⁴ i tants d'altres temes que esdevindria farragós esmentar.

Tot i això, la curiositat intel·lectual del professor Querol l'ha fet tractar tota mena de temes, abastant la música –adés culta, adés popular–, des dels seus orígens occidentals fins als nostres dies, i agermanant-la ordenadament i amb pregonesa amb els paràmetres humanístics de la nostra cultura: les seves traduccions dels clàssics, l'estudi i publicació de temes filosòfics i el conreu de la poesia.

Tanmateix, les seves responsabilitats científiques depassaren el marc nacional: fou membre del Directorium de la Societat Internacional de Musicologia entre 1977 i 1987; assistí a un gran nombre de congressos internacionals, publicà a les revistes, als llibres

i a les obres collectives d'arreu del món i rebé els merescuts honors de diverses institucions europees i americanes.

Fins ara he parlat del passat. El present del professor Querol és extraordinàriament viu, amb un treball que mai no cessa, una il·lusió per la vida que l'esperona, i una gentilesa d'esperit que corprèn els joves investigadors; desenes de carpetes de material per a publicar omplen les seves llibreries, tot i esperant l'esdevenidor. Per això podem dir, en girar l'esguard enrera, que els seus honors ens honoren, i en contemplar la seva esperançada joventut d'esperit, entonar com mai *Gaudeamus igitur juvenes dum sumus*.

Creixell i Barcelona, març de 1993

Notes

- 1 «La música religiosa española en el siglo XVII», *Atti del Convegno Internazionale di Musica Sacra*, Roma, 1950. Tournai: Desclée, 1950, p. 323-326.
- 2 *Diccionario de la Música Labor*. Iniciado por Joaquín Pena. Continuado por Higinio Anglés, Pbro. Con la colaboración de Miguel Querol y otros distinguidos musicólogos españoles y extranjeros, 2 vols, Ed. Labor, S.A., Barcelona, 1954.
- 3 *Cancionero Musical de la Casa de Medinaceli*, Ms. Bibl. Medinaceli, sign. n.º 13230. Transcripción y estudio de M. Querol... Vol. I, Barcelona, 1949. Vol. II, Barcelona, 1950.
- 4 *Cancionero Musical de la Biblioteca Colombina*, Transcripción y estudio de Miguel Querol, Barcelona, 1971.
- 5 *Madrigales españoles inéditos del siglo XVI y Cancionero de la Casanatense*, Transcripción y estudio de Miguel Querol, Barcelona, 1981.
- 6 Querol, M.: *La música en las obras de Cervantes*, Ed. Comtalia, Barcelona, 1948. *Id.*, *La Música en las obras de Cervantes*. Romances, canciones y danzas tradicionales a tres y cuatro voces y para canto y piano. Transcripciones de Miquel Querol Gavalda. Texto explicativo en castellano, francés e inglés. Madrid, UME, 1971.
- 7 «Morales visto por los teóricos españoles», *AM* (= *Anuario Musical*) VIII (1953), 170-176.
- 8 «La canción popular en los organistas españoles del siglo XVI. Tradición coral de la *Folie d'Espagne*», *AM* XXI (1966), 61-86.
- 9 «La producción musical de Juan del Encina (1469-1529)», *AM* XXIV (1969), 121-131.
- 10 «La Chacona española del tiempo de Cervantes», *AM* XXV (1970).
- 11 «El humanismo musical de la escuela sevillana del Renacimiento», *AM*, XXXI-XXXII (1976-1977), 51-64.
- 12 «Importance historique et nationale du Romance», a *Poésie et Musique au XVI siècle*, París, CNRS, 1955, 299-327.
- 13 «Las Ensaladas de Mateo Flecha el Viejo (ca. 1481-1553). Estudio histórico-técnico de este género musical», Barcelona, Deleg. del CSIC, MCMLXXX.
- 14 «Els Madrigals de Joan Brudieu», *Miscel·lània Aramon i Serra*, Vol. II, Barcelona, 1980, 467-472.

- 15 *Transcripción e interpretación de la Polifonía Española de los siglos XV y XVI*, Ministerio de Educación y Ciencia, Madrid, 1975.
- 16 *La Música Española en torno a 1492*, Vol. I: *Antología Polifónica Práctica de la época de los Reyes Católicos*, Granada, 1992.
- 17 *Música Barroca Española*. Vol. I, *Cancioneros españoles del siglo XVII*, Barcelona, 1970. Vol. II, *Polifonía policoral litúrgica*, Barcelona, 1982. Vol. III, *Villancicos Polifónicos del siglo XVII*, Barcelona, 1982. Vol. IV, *Cantatas a solo y dúos del siglo XVII*, Barcelona, 1988. Vol. V, *Cantatas y canciones para voz sola e instrumentos*, Barcelona, 1975. Vol. VI, *Teatro musical de Calderón*, Barcelona, 1981. Tots foren publicats dins la sèrie «Monumentos de la Música Española» de l'I.E.M. del CSIC.
- 18 *Cancionero musical de Góngora*. Recopilación, transcripción y estudio de Miguel Querol. CSIC-IEM, Barcelona, 1975.
- 19 *Cancionero Musical de Lope de Vega*. Vol. I, *Poesías cantadas en las novelas*, CSIC-IEM, Barcelona, 1986. Vol. II, *Poesías sueltas cantadas*, *Ibid.*, 1987. Vol. III, *Ibid.*, 1991.
- 20 *Estêvão do Brito Opera Omnia*, Fundació Gulbenkian, serie *Portugaliae Musica*. Vol. I, Lisboa, 1972. Vol. II, *Ibid.*, 1977.
- 21 *Manuel Machado, Romances e Canções*, Fundació Gulbenkian, serie *Portugaliae Musica*. Lisboa, 1975.
- 22 «La poliphonie religieuse espagnole au XVII siècle», a *Le «Baroque» Musical*, Univ. de Liège, 1964.
- 23 «El romance polifónico en el siglo XVII», *AM X* (1955), 111-120.
- 24 Les dues mostres més significatives són «El cancionero musical de Olot», *AM XVIII* (1963), 57-63, i especialment el *Cançoner català dels segles XVI-XVIII*, on recull totes les mostres llavors conegudes de les músiques amb text català d'aquesta època (Barcelona, 1979).

LA MÚSICA A LES UNIVERSITATS
ESPANYOLES

PER

MIQUEL QUEROL

Durant els anys 1957-1970 vaig ensenyar Història de la Música a la Universitat de Barcelona i vaig escriure una sèrie de lliçons. Trenta anys després, mirant aquestes lliçons em trobo amb la sorpresa que la meva primera lliçó porta el títol de «La música a la universitat», la qual cosa indica que l'interès sobre aquest tema em ve de molt lluny, tan lluny com és l'any 1945. En efecte, acabada la Guerra Civil espanyola del 1936-39, durant alguns anys només es podia treure el títol de Doctor a la Universitat de Madrid. Per aquesta raó vaig residir a Madrid durant el curs acadèmic 1945-46, si bé no vaig llegir la meva tesi fins l'any 1948. La causa d'aquest retard fou el tema que jo havia elegit per a la meva tesi doctoral, «La música en los filósofos», i abastava des de Pitàgores, Plató i Aristòtil fins als filòsofs i pensadors de la primera meitat del segle xx, i la tenia ja mig feta. ¿Quin tema millor podia elegir un llicenciat en Filosofia que al mateix temps era músic? Doncs bé, aquest tema no fou acceptat pels catedràtics de la Facultat de Filosofia d'aleshores, perquè consideraren que un tema sobre música no era prou seriós per a una tesi doctoral. Us dic això perquè vegeu quant ha canviat, malgrat tot, la consideració de què gaudeix la música a la universitat, si pensem que avui dia en universitats com aquesta Autònoma de Barcelona i la de Granada es treballen anualment, com a terme mitjà, 12 tesis doctorals sobre temes musicals.

Jo em trobo en la ingrata situació, després d'haver complit 81 anys, de tenir una bona llista de temes sobre cada un dels quals podria escriure una monografia, però com que a la meva edat considero que ja visc de propina, he de reservar les meves minvants forces per altres temes que considero més personals. Per això avui només faré una breu i molt atapeïda síntesi sobre el tema que he escollit per a aquesta ocasió.

Menéndez Pelayo, assessorat per Barbieri en el camp de la música, dedica el darrer capítol del vol. II de la seva *Historia de las Ideas Estéticas en España* a «La Estética en los tratadistas de música durante los siglos xvi y xvii». L'assessorament que tingué de Barbieri per mi és evident que consistí principalment en assenyalar-li l'existència d'alguns tractats de música, però de la lectura d'aquests, Menéndez Pelayo, amb la seva intuïció i capa-

citat prodigiosa de síntesi, en treu conclusions que ni Barbieri ni cap altre musicòleg de l'època no haurien copsat. Diu així: «La singular riqueza y exuberancia de la literatura musical española de los siglos de oro iguala, si no excede, a la de la preceptiva literaria y contrasta de un modo ventajosísimo con la penuria de las artes del dibujo impresas en nuestra patria durante esas dos centurias». Menéndez Pelayo, després de llegir més de 60 tractats de música dels segles xvi i xvii, escriu: «Toda la literatura junta de las artes plásticas, aun incluyendo los manuscritos, no se acerca, ni con mucho, a este número, y la extrañeza sube de punto, cuando entrando en la comparación de los unos y de los otros, se repara que mientras los Sagredos, Villalpandos, Arphes, Guevaras, Carduchos y Pachecos siguen afanosos y tímidos las huellas de los italianos y de los antiguos, y obedecen al imperio del dogmatismo clásico, los preceptistas de música proceden con harta más independencia y con espíritu más científico... arrojándose algunos a sentar principios verdaderamente revolucionarios y de grande alcance para la estética musical... A primera vista no se alcanzan las causas de este contradictorio fenómeno... ¿Qué razón oculta es la que infundía audacia a los preceptistas de música y hacía medrosos y adocenados a los de pintura y arquitectura? Una sola en verdad: la distinta consideración social y científica en que eran tenidas unas y otras artes en el mundo intelectual... Sabemos que a las artes del dibujo se les negaba por muchos, con singular insistencia... el calificativo pomposo de artes liberales y no faltaba quien las equiparase con los oficios mecánicos y serviles... Por el contrario, la buena suerte de la música había hecho que desde la antigüedad más remota se la mirase bajo cierto aspecto racional y científico y que, trasladada la clasificación de las artes de Grecia a Roma y de Roma a los doctores de la Edad Media, fuese la música universalmente recibida entre las artes liberales, y formando parte del llamado *Quadrivium*... logró el arte del sonido penetrar desde muy temprano en las escuelas episcopales y monásticas y luego en las famosas universidades, donde nunca tuvieron asiento el arte de la *mazonería* ni el de la *imagería*, a pesar de los portentos que cada día creaban». Crec que una millor introducció al tema, amb aquestes paraules de Menéndez Pelayo, no es podia fer.

Les universitats més antigues i famoses d'Europa foren la de París, vers l'any 1150, les de Bolonya i Salamanca, el 1200, i la d'Oxford, el 1226. A totes quatre s'hi ensenyà la Música des del mateix començament de les seves activitats. I tal vegada abans de les quatre universitats esmentades podríem col·locar una mena de Centre d'Estudis que existí a Córdoba, ja al segle XI, on es féu famós un filòsof conegut amb el nom de Virgilius Cordubensis que en la seva obra titulada *Philosophia* explica les disciplines que s'hi ensenyaven, entre elles la Música, indicant-ho amb aquestes paraules: «Et duo legebant de Musica, de ista arte quae dicitur organum». També a la Universitat de Palència, fundada per Alfons VIII, a finals del segle XII s'hi ensenyava la Música, segons es dedueix d'alguns passatges de la *Estoria de Espanna* d'Alfons el Savi. També s'ensenyava Música científica a la Universitat de Lleida, fundada per Jaume II, el 1300 i a la d'Osca el 1354.

Tots sabem que la càtedra clàssica i més famosa per les ensenyances musicals fou la de Salamanca, sobretot a partir de les reformes que hi introduí Alfons el Savi el 1254, el qual, respecte a la Música, escrigué: «Que aya un maestro de órgano et que yo le dé 50 maravedís cada anno». El 1313, Rodrigo II, arquebisbe de Santiago, celebrà un concili provincial a Salamanca per reorganitzar una vegada més la seva universitat. Amb aquesta finalitat demanà ajuda i consell al papa Climent V. Aquest li preguntà quines disciplines hi ensenyaven i Rodrigo les va esmentar, incloent-hi la Música. Però per mi, la data més important per a la història de la vida musical a la Universitat de Salamanca és la del 14/X/1538, en què es reuneixen tots els catedràtics de la plantilla per redactar els estatuts de la universitat. Entre els catedràtics de plantilla hi ha el compositor i poeta «Lucas Fernández, catedrático de Música». El títol XVII d'aquests estatuts es refereix a la Música i diu: «Cátedra de canto. El catedrático de canto ha de leer media hora de música especulativa y otra media hora de práctica». Amb aquestes paraules queda ben afirmat el concepte renaixentista que es té a la Universitat de Salamanca, encara que continuïn arrossegant les teories medievals.

Del compositor Lucas Fernández escriu H. Anglès en el *Diccionario de Música Labor*: «En su libro de *Farsas y Églogas* (Sala-

manca, 1514) hay una especie de *Intermedio*, que sería cantado, titulado *Diálogo para cantar*, (diálogo entre dos pastores, sin intervención de coro, con estilo recitativo, como si presintiese el ideal que la Camerata de Florencia realizó más tarde). Des de 1452, en què ensenyava B. Ramos de Pareja, fins l'any 1793, en què era catedràtic Joan Antonio de Aragués, existí sense interrupció la càtedra de Música a la Universitat de Salamanca, i coneixem el nom de tots els seus catedràtics dels segles xv, xvi, xvii i xviii; és molt important recordar que tots aquests catedràtics foren compositors, uns més grans que els altres, però tots compositors. Contra el que P. López Calo escriu que «el último catedrático de Música en Salamanca fue Manuel Doyagüe»,¹ el Dr. Damaso García Fraile demostra que el mestre Doyagüe «fue el lazo de unión entre la tradición universitaria salmantina y el Real Conservatorio de Madrid. Sin embargo, no podemos afirmar, como se hace continuamente, que fuera catedrático de Música de la Universidad de Salamanca. Todo lo más que podemos decir es que fue sustituto de la cátedra de Música durante once años, sin que hasta el momento hayamos encontrado documento alguno que diga que ocupara la cátedra salmantina en propiedad».²

Crec d'utilitat recordar-los que del tractat de *Música Práctica* de Ramos de Pareja, que suscità una gran polèmica a nivell europeu, se'n féu una edició facsímil i una traducció al castellà realitzada pel musicòleg Clemente Terni, publicades totes dues l'any 1983 en la col·lecció «Viejos libros de Música», dirigida per Carlos Romero de Lecea; i que actualment té ja molt avançada la seva tesi doctoral sobre Ramos de Pareja la jove musicòloga italiana Isabel Torselli, de la Universitat de Florència, segons em comunicà ella mateixa.

A Salamanca, a més de la universitat hi havia també el Colegio de San Bartolomé, on s'ensenyava Música als nens. D'aquest col·legi en fou cantor i capellà el famós teòric Didacus a Portu (Diego del Puerto), autor del conegut tractat *Portus Musicae* (Salamanca, 1504).

Tan important com la de Salamanca, encara que no tan antiga, és la Universitat d'Alcalá de Henares. Va ser fundada pel cardenal

Cisneros el 1498, o sigui, 40 anys abans de la redacció dels estatuts de la Universitat de Salamanca i tres anys abans del naixement de Francisco Salinas. El cardenal Cisneros oferí a Pedro Ciruelo una càtedra com a professor de Teologia, Filosofia i Música, de la qual prengué possessió el 17/II/1510. P. Ciruelo, nascut a Daroca, rebé la seva educació a Espanya i amplià els seus coneixements a la Universitat de París. Quan Cisneros li va oferir la càtedra d'Alcalá, Ciruelo estava exercint de professor a la Universitat de París. Ciruelo fou un dels tres professors que l'emperador Carles V elegí per educar a Felip II, entre els 15 homes més savis d'Espanya d'aquell temps. Dels seus nombrosos llibres publicats assolí especial relleu i fama el seu *Cursus quatuor mathematicarum artium liberalium* (Alcalá, 1516). L'obra està dedicada als professors i als alumnes de la universitat. Les quatre arts lliberals són Aritmètica, Geometria, Perspectiva i Música. El curs de Música és una reproducció dels *Elementa Musicalia Fabri Stapulensis* (Lefèvre d'Etaples) comentats i criticats per Ciruelo. A manera de pròleg i com aquell qui no diu res, Ciruelo escriu unes *Quaestiunculae praeviae in Musicam speculativam Divi Severini Boetii*. Unes «petites qüestions». La primera és aquesta: «Si la teoria especulativa de la música desenvolupada pels matemàtics i filòsofs és d'alguna utilitat per al músic pràctic». I amb gran aplom i valentia contesta: «Musica nostra ad omnes illas philosophorum varietates communis et indifferens est». Com si digués: Ja n'hi ha prou de comèdies i paraules estranyes i altisonants, perquè «cal advertir (les ratlles entre cometes les tradueixo de l'original llatí) que els músics o cantors pràctics rars vegades empenen els termes de la ciència musical especulativa... Perquè allò que el músic teòric anomena pomposament *diapason*, el músic pràctic en diu "octava" i el que aquell en diu *diapente*, aquest l'anomena "quinta". De semblant manera al *diatessaron* dels teòrics els músics pràctics li donen el nom de "quatre", etc.» En una paraula, el músic per Ciruelo no és el teòric científic i especulatiu de l'Edat Mitjana, sinó l'artista del Renaixement que d'una manera pràctica i experimental va combinant els sons amb vista a produir determinats efectes psicològics en l'ànim de qui escolta les combinacions sonores.

Si tenim en compte que el 1510, quan Ciruelo prengué possessió de la càtedra d'Alcalá, el futur gran catedràtic de la Universitat

de Salamanca Francisco Salinas (1513-1590) encara no havia nascut, cal reconèixer que la Universitat d'Alcalá fou la primera a admetre els corrents renaixentistes de la música, una de les primeres manifestacions de les quals pel que fa a la música instrumental, fou el *Libro de Cifra Nueva* de Venegas.

A la Universitat d'Alcalá aprengué Música Juan Bermudo, com ens diu ell mateix en la seva *Declaración de instrumentos musicales* (Osuna, 1549). També Lope de Vega adquirí a la Universitat d'Alcalá o tal vegada al col·legi que els jesuïtes hi tenien, que seria el que avui en diem col·legi universitari, els extensos coneixements que posseïa sobre música, com demostra al llarg de tota la seva immensa producció literària. Ell mateix ens ho diu en *La Filomena*:

«Crióme don Gerónimo Manrique,
estudié en Alcalá, bachillereme
y aun estuve de ser clérigo apique».

Ara bé, per obtenir el títol de batxiller, equivalent al llicenciat universitari del nostre temps, era obligat estudiar Música.

El mateix podríem dir de Cervantes, altrament no s'explica on adquirí l'admirable coneixement que té de tot el que es refereix a la música. En *El Coloquio de los Perros* diu el gos:

«Berganza – De esa manera no haré yo mucho en tener por señal portentosa lo que oí decir los días pasados a un estudiante pasado por Alcalá de Henares.

Cipión – ¿Qué le oíste decir?

Berganza – Que de cinco mil estudiantes que cursaban aquel año en la Universidad, los dos mil oían Medicina». Una semblant afirmació crec jo que només la podia fer una persona que visqués l'ambient universitari d'Alcalá. Recordem que Cervantes era fill d'Alcalá de Henares.

L'ambient musical que creà la Universitat d'Alcalá fou tan intens que sorgí com a fruit una excel·lent impremta de música en la qual es publicaren els llibres següents: *Libro de Cifra Nueva para tecla, harpa y vihuela de Luys Venegas de Henestrosa. Alcalá de Henares, 1557*. L'edició d'aquest llibre impressionà profundament Hernando de Cabezón, puix quan el 1578 decideix publicar les obres del seu pare, Antonio de Cabezón, en una de les clàusules del contracte que fa amb el seu editor de Madrid, Francisco Sánchez, escriu: «Que los números y letra de los dichos libros han de ser del tamaño, corte y forma de la en que está impreso un libro de Henestrosa de tecla y vihuela impreso en Alcalá».

El 1626, la mateixa impremta d'Alcalá edita el *Libro de Tientos y Discursos de Música Práctica y Theórica de Organo Intitulado Facultad Orgánica compuesto por Francisco Correa de Arauxo*.

El 1672, Andrés Lorente, graduat a la Universitat d'Alcalá i organista de Sant Just i Pastor de la mateixa ciutat, publica el famós llibre *El Porqué de la Música. En que se contienen las Quatro Artes de ella: Canto Llano, Canto de Órgano, Contrapunto y Composición*.

El seu deixeble Antoni Martín i Coll, organista de San Diego de Alcalá, a part que ell mateix fou un gran organista compositor, diu H. Anglès que és «el recopilador de las cuatro colecciones de música para órgano de los siglos XVI y XVII, existentes hoy día en la Biblioteca Nacional de Madrid, Mss. 1357-1360, el repertorio más precioso de música española para órgano de los conservados hasta ahora». Segurament hauria preparat aquestes col·leccions per imprimir-les, però tal vegada en la darrera dècada del segle XVII s'havia iniciat ja la paulatina pèrdua de la consideració que havia tingut la música en els segles anteriors i per això no foren publicades.

Bandejada la música de les universitats en la segona meitat del segle XVIII, continua encara la seva ensenyança a moltes catedrals. Així trobem que Ramon Carnicer (1789-1855) entra a l'escolania de la catedral de la Seu d'Urgell, on estudia composició amb l'olotí Antoni Coderch (+ 1836), organista de l'esmenta-

da catedral, i perfecciona i amplia els seus coneixements amb Francesc Queralt (1740-1825), organista de la mateixa catedral. El compositor musicòleg H. Eslava (1807-1878) estudia amb Julià Prieto (1765-1884), organista de la catedral de Pamplona i més endavant amb Francisco Secanilla (1775-1832), mestre de capella de la catedral de Calahorra. F. Pedrell (1804-1867) aprèn Harmonia, Composició i Transcripció de Joan Nin (1804-1867), mestre de la capella de la catedral de Tortosa, i F. A. Barbieri (1823-1894) estudia Composició amb R. Carnicer al recentment creat conservatori de Madrid. El segle XIX és el segle de la creació de la major part de conservatoris d'Europa. A Espanya es funda, el 1830, el Real Conservatorio de Música y Declamación de Madrid; el 1838 el Conservatori de Música i Declamació del Liceu de Barcelona i el 1888 l'Escola Municipal de Música d'aquesta ciutat. Però exceptuats aquests centres i el conservatori d'Oviedo, que comença les seves activitats dins l'acadèmia de Belles Arts d'aquesta ciutat, tota la resta dels conservatoris d'Espanya és del segle XX ja ben avançat.

El 1927 fou nomenat professor d'Història de la Música al conservatori del Liceu el gran musicòleg H. Anglès, el qual, entre altres deixebles, tingué a Josep Mª Llamaña, fundador i director d'*Ars Musicae*, la primera agrupació musical d'Espanya dedicada exclusivament a la interpretació de la música antiga, especialment espanyola. El mateix H. Anglès ensenyà també Història de la Música a la Universitat Autònoma de Barcelona durant els anys 1933-1936. Un fet molt important i que ben pocs coneixen és que el mateix H. Anglès donà un curs d'estricta Musicologia a la Universitat de Barcelona durant el curs acadèmic de 1946-47 amb el suport econòmic del Consell Superior d'Investigacions Científiques. En aquest curs ens parlà molt àmpliament de la música de l'Edat Mitjana i ens ensenyà les regles per transcriure el valor de les notes soltes i tot l'*intringulis* de les lligadures que es troben en la polifonia dels segles XV i XVI. Encara guardo com un tresor la llibreta dels apunts que vaig prendre; però el que més m'ha commogut és trobar-hi les quartilles originals escrites pel mateix H. Anglès on explica les regles per transcriure la música antiga. Després d'aquest curs, Anglès hagué d'anar-se'n a Roma, nomenat president de l'Institut Pontifici de Música Sacra, i els

dos anys següents continuà donant a la universitat les classes de Musicologia el Dr. Marius Schneider.

Mentre feia el curs 1945-46, durant el qual, com he dit abans, vaig residir a Madrid, un dia el Dr. J. M.ª Sánchez Muniain, professor d'Estètica, a les classes del qual assistia, i que era bastant aficionat a la música, em digué que s'estava estudiant la possibilitat de crear dues cattedres de Música, una a la Universitat de Madrid pel P. Federic Sopena i una altra a la Universitat de Barcelona per M. Querol. Efectivament, l'any 1948 s'encarregà una classe d'Història de la Música a la universitat de Madrid al compositor Joaquín Rodrigo i el 1952 es creà la càtedra Manuel de Falla, confiada a l'esmentat J. Rodrigo. Al mateix temps sorgí el cor universitari, que durant els primers anys fou dirigit per la Sra. J. González Haba, que em donà l'alegria d'estrenar un madrigal meu, «Ramas sin hojas ni flores», amb lletra de J. Pemán i que fou publicat a la revista universitària. Després es féu càrrec del cor el compositor jesuïta José Ignacio Prieto. Des del primer moment el P. Sopena fou nomenat capellà de la Universitat, i crec que mai no va fer classe en cap curs, perquè ell s'interessà sempre més per ésser director del conservatori, càrrec que obtingué el 1951, a més del nomenament d'inspector dels conservatoris d'Espanya. Aquest mateix any l'Instituto Español de Musicología creà a Madrid la secció de Música Contemporània, de la qual va nomenar cap F. Sopena, que creà la revista «Música», portaveu de la vida musical dels conservatoris, subvencionada al 50% per l'Instituto de Musicología i el Ministeri d'Educació i Ciència.

Pel que fa a la Universitat de Barcelona, en el Butlletí Oficial de l'Estat, el dia 12/VIII/1954, aparegué aquesta notícia: «Se crea en la Facultad de Filosofía y Letras de la Universidad de Barcelona la cátedra Felipe Pedrell destinada a los estudios de Musicología y de Historia de la Música». Donat que el mes d'agost l'Instituto Español de Musicología estava tancat per mor de les vacances d'estiu i trobant-me jo per pura casualitat a Barcelona, per anar a l'estranger, vaig escriure immediatament al degà de la universitat un ofici, posant a la seva disposició el personal i els materials del I.E.M. per a major profit i èxit de la càtedra. Encara que sembli

inversemblant, aquest ofici mai no tingué resposta per part de la universitat. Així, doncs, la càtedra començà les seves activitats el curs 1954-55, i va encomanar la docència al director de la coral Sant Jordi, Oriol Martorell. L'existència de la càtedra passà pràcticament desapercebuda pels universitaris, i els alumnes que hi assistien eren els cantaires de l'esmentada coral. El curs 1956-57 fou encomanat al professor d'Estètica de la Música del conservatori del Liceu i els assistents a la classe eren els mateixos alumnes que tenia al Liceu. Estant així les coses, el degà de la Facultat de Filosofia i Lletres, que era aleshores el Dr. F. Mateu Llopis, m'encarregà l'ensenyança d'Història de la Música en el curs 1957-58, tasca que vaig continuar fins el 1970. Durant els meus anys com a professor, a l'assignatura d'Història de la Música se li atorgà validesa jurídica com a assignatura optativa a elegir, entre altres disciplines, pels qui acabaven la carrera en qualsevol branca de l'especialitat d'Història, i també com a optativa i complementària per assolir el grau de Doctor. Així i tot, era ben clar que la intel·lectualitat espanyola, començant pels catedràtics universitaris, era indiferent a la música quan no la menyspreava. Tant és així que en una llarga conversa privada que vaig tenir amb el Ministre d'Educació Nacional, Jesús Rubio, gran aficionat a la música, em digué textualment: «El enemigo número uno de la Música en la universidad son los mismos catedráticos». I després de llegir un document redactat per mi mateix, que li vaig entregar, afegí: «Yo como ministro podría dar una orden para que se hiciera inmediatamente lo que Vd. me pide, pero eso no estaría bien visto. Así pues, en la próxima reunión del claustro de profesores, dígales Vd. de mi parte que si lo que Vd. me pide en privado, me lo pide la universidad oficialmente, dotaré inmediatamente la cátedra de Musicología igual que las demás cátedras». I què va fer la universitat? En una altra de les reunions de professors em digueren tots contents: «Dr. Querol, hem de comunicar-li una bona notícia que li agradarà molt: hem comprat un piano per a la sala de música on assaja el cor de la universitat». Això és tot el que van fer per a la Musicologia.

L'any 1969, Antonio Iglesias, cap de la Comissaria General de la Música del Ministeri d'Educació i Ciència, organitzà una «Decena Musical en Sevilla» per tractar exclusivament de «La Música

en la Universidad». Els participants, per ordre alfabètic, foren: Carlos Barrasa, director de la Coral Vallisoletana en representació de la universitat de Valladolid. Manuel Castillo, director del conservatori de Sevilla. Rafael Castro per la Universitat de Bilbao. Agustín León Valverde per la Universitat de La Laguna. Tomás Marco, compositor i musicòleg. Patricio Peñalver per la Universitat de Pamplona. José Ignacio Prieto per la de Madrid. M. Querol per la de Barcelona. Amador José Santos per la de Santiago. E. Sánchez Pedrote per la de Sevilla. L. Seco de Lucena per la de Granada. F. Sopeña, musicòleg i catedràtic del conservatori de Madrid. F. Torralba en representació de la Universitat de Saragossa. Resumint:

La càtedra de Música Manuel de Falla de la Facultat de Filosofia i Lletres de Madrid es creà el 6/III/1952.

La càtedra Felip Pedrell de Musicologia i Història de la Música de la Universitat de Barcelona, el 12/VIII/1954.

La càtedra de Cultura Musical de la Facultat de Filosofía y Letras de Santiago, el 5/V/1954 i el 13/IX/73 es creà la plaça de professor agregat que ocupà el P. López Calo, fins ara.

La càtedra de Cultura Musical de la Universitat d'Oviedo, el 7/I/1955 i l'especialitat de Musicologia, el 8/X/1984 a la secció d'Història de l'Art.

La càtedra Cristóbal de Morales de la Universitat de Sevilla, el 15/I/1955.

Cal dir, veritablement, que totes les comunicacions estan molt bé, i en recomano la seva lectura pel molt profit que se'n pot treure encara avui dia. Per exemple, P. Peñalver, a *La música como disciplina artística*, escriu: «Es la música uno de los ámbitos artísticos que más imperiosamente reclama una integración (...) En esta línea están algunos recientes proyectos de *incorporación de los Conservatorios Superiores de Música* (el subratllat és fet pel mateix comunicant) a la universidad». I el títol de la comunicació

de Rafael de Castro és aquest: «Incorporación de los conservatorios o escuelas superiores de Música a la estructura universitaria». Alguns comunicants recomanen freqüents audicions comentades (per a tots els universitaris) al llarg de tot el curs acadèmic, l'assistència dels universitaris als concerts i la creació de cors universitaris no solament a la universitat, sinó també als col·legis majors. Si tenim en compte que la Decena Musical de Sevilla es celebrà el 1969 té molt de mèrit, perquè alguns comunicants fa la impressió que tenien idea de quina era la situació de la Música i de la Musicologia en algunes universitats europees i americanes.

Després de 1955 s'han creat moltes altres places o càtedres en les universitats següents:

SALAMANCA. El 3/VII/1968 es crea la càtedra de Música Francisco de Salinas, «cuya misión será el fomento de la cultura musical en las distintas facultades». El 1976 es crea una plaça de professor agregat per ensenyar Història de la Música. El 1981 es crea el primer departament d'Història de la Música actualment adscrit a «el área de conocimiento musical». Un reial decret del 28/VII/1989 «autoriza la implantación de la especialidad Musicología en la Facultad de Geografía e Historia de la Universidad de Salamanca». Sota la direcció de D. García Fraile inicia importants activitats d'àmbit nacional i internacional, com es pot veure en el llibre *Atmósfera intelectual y Perspectivas de Investigación*, capítulo VII, *La Música*.

COMPLUTENSE. Aquesta universitat tan impròpiament anomenada Complutense neix del desmembrament de l'antiga i única Universidad Central de Madrid. Com totes, comença ensenyant Història de la Música. El 1989 es crea l'«especialidad Musicología» i a poc a poc, seguint l'impuls sempre tan inquiet com eficient de l'amic E. Casares, el 1991 es crea l'Institut Complutense de Ciencias Musicales, on a més de les matèries musicals tradicionals s'hi ensenya també Dansa i Teatre; per als cursos 1992-1994 han programat un ampli i ambiciós projecte sota el títol «Master en gestión cultural. Música, Teatro y Danza».

AUTÒNOMA de Madrid. Creada aquesta universitat el 1968, de primer antuvi estigué en el carrer Alfonso XII de la capital, però el 1971 es traslladà a Cantoblanco, on continuà des d'aleshores. Les primeres activitats musicals a partir del curs 1972-73 es centraren en la Pedagogia Musical, essent els seus professors J. Peris i sa esposa Gisella. Estant tots dos ben formats com a pedagogs, la seva obra fou verament positiva. El 1975 es crea l'Institut Interfacultativo de Música amb la col·laboració de l'Institut Orff de Salzburg i les universitats de Frankfurt i Marburg. En aquest mateix any Peris crea l'Organització de Cicles de Concerts en el Teatre Real. A les portes del seu despatx els estudiants fan cua com si es tractés d'una taquilla de cine o teatre. El 1977, a petició del departament d'Història de l'Art, es crea un encàrrec de curs per ensenyar Història de la Música. El 1979 Peris aconsegueix que per real decret es creï per a ell una càtedra de Música. Tal creació fou protestada amb raó per tots els altres professors de Música a les universitats, car Peris no tenia, ni té, carrera universitària. Però les protestes foren inútils. Després de 10 anys de fer-s'hi cursets de Musicologia per diversos musicòlegs, la situació s'ha anat degradant (per raons que no és del cas explicar aquí) de manera tal que avui dia Peris, com a professor emèrit ensenya Música a la Facultat d'Econòmiques, mentre que la Dra. Begoña Lolo explica Història de la Música al departament d'Art.

AUTÒNOMA de Barcelona. Fundada aquesta universitat el 1968, des del primer any hi ensenyà Història de la Música el Dr. F. Bonastre. El 6/VI/1979 es crea per ordre ministerial l'Institut de Musicologia Josep Ricart Mates, essent el primer institut universitari d'Espanya dedicat a la recerca musicològica i a fer cursos de doctorat. El 1986 es crea la càtedra de Musicologia Hispànica i des de l'any 1990 té un conveni amb la U.E.I. de Musicologia (antic Instituto Español de Musicología) del Consell d'Investigacions Científiques, que crec molt útil per ambdues entitats.

GIRONA. L'ensenyament d'Història de la Música a la seva universitat ha començat aquest curs 1992-1993, mentre a les universitats de Lleida i Tarragona no hi ha entrat encara la música.

GRANADA. El 14/I/1975 es crea la càtedra Manuel de Falla amb un enfocament mig històric i mig folklòric. El 1977 la Història de la Música és assignatura obligatòria per als estudiants d'Art. El IX/1987 es crea la càtedra d'Història de la Música, que guanya per oposició A. Martín Moreno. L'1/IX/1990 es crea l'Especialidad Musicología. Les càtedres de Granada i l'Autònoma de Barcelona són les més eficients a formar musicòlegs, dirigint un promig anual de 12 a 15 tesis doctorals sobre temes de música.

MÁLAGA. El 1978 es creà una plaça de professor adjunt per ensenyar-hi Història de la Música, plaça que obtingué A. Martín Moreno, que hi donà classes fins al 1983. Traslladat aquest a Granada, actualment està sense professor de Música.

SANTANDER. Des del 1974 la musicòloga americana Linne Kurzeknabe és professora de música de l'Escola Universitària de formació del professorat d'EGB. Al mateix temps ha format un extraordinari cor universitari, que fa pertot arreu concerts de gran categoria.

SAN SEBASTIÁN. A la seva universitat existeix una «Musikologia Catedraduna Aldakonea». Lamento no haver disposat de més temps per esbrinar les característiques d'aquesta càtedra.

LA LAGUNA, (Canàries). Té càtedra d'Història de la Música des del 9/XII/1981.

Encara que sembli inversemblant, no s'ensenyava Música a les universitats de València i Alacant.

VALLADOLID. La vida musical en aquesta universitat es manifesta ja a principis del nostre segle, molt especialment des del 1927, any en què el professor García Blanco crea els «coros universitaris» (en plural perquè cada col·legi major té el seu propi cor) i els dirigeix fins al 1950. Aquests cors arriben al punt més alt de perfecció sota el mestratge de Carlos Barrasa, director de la Coral Vallisoletana, mort el passat mes de gener. Amb ell, el cor universitari de Valladolid arriba a tenir en el seu repertori 250

obres de tots els temps, estils i nacionalitats. Pràcticament tota la vida socio-musical de la ciutat de Valladolid està lligada al cor universitari. (Cf. Mª Antonia Virgili, *La Música en Valladolid en el siglo XX*, 1985). Tornant al terreny jurídic universitari, el 30/VII/1977 es creà a la Universitat de Valladolid una agregaduria per ensenyar-hi Història de la Música que dura fins al 1984 en què l'agregaduria es converteix en càtedra el 1992 de la qual és titular Mª Antonia Virgili, que amb el seu talent i empena no dubto que la Musicologia tindrà una gran importància en aquesta universitat, i contribuirà eficaçment a la investigació de la música espanyola.

I és amb l'estudi comparatiu de la situació de la Musicologia a Espanya enfront de l'europea, americana i d'altres països que finiré aquest treball. D'acord amb la llista de Socis i Centres de Musicologia afiliats a la SIM tenim que,

ALEMANYA té setze instituts de Musicologia i tres seminaris. Se sobreentén que cada institut, departament, seminari, facultat o escola de Música estan situats dins d'altres tantes universitats. En els casos d'Alemanya i els Estats Units, pel fet que els centres són tan nombrosos, només n'indico el nombre. En les altres nacions dic el nom de les ciutats on es troben les universitats. Però d'Alemanya crec que val la pena informar que tots els instituts de Musicologia tenen diversos professors per a les distintes matèries, Història de la Música, Organografia, Etnomusicologia, Transcripció o Paleografia Musical, etc., i en tots ells s'atorga el títol de Doctor en Música. I qui té aquest títol té les mateixes prerrogatives i drets que qualsevol altres Doctor en Lletres o Ciències i també els mateixos càrrecs. I així, per exemple, trobem que en el trienni 1965-1968 el musicòleg Karl Gustav Fellerer fou el Rector Magnífic de la Universitat de Colònia. Avui per avui, ¿creieu vosaltres que si un catedràtic d'una universitat espanyola proposés per a Rector un musicòleg tindria gaires vots?

ÀUSTRIA. Hi ha quatre instituts de Musicologia (Salzburg, Graz, Innsbruck i Viena) i una secció d'Investigacions Musicals dintre de l'Acadèmia Austríaca.

BÈLGICA. Departament de Musicologia a Liège i un seminari a Lovaina.

DINAMARCA. Dos instituts de Musicologia (Arhus i Copenhaguen).

FRANÇA. Fins fa pocs anys el centre musicològic més important era el departament de Música de la Biblioteca Nacional de París, on estaven en la plantilla sis bibliotecaris musicòlegs tan acreditats com V. Féderov, F. Lesure, Nanie Bridgman, Denise Lunay i Simone Walon. Altres com J. Jacquot i A. Verchaly són membres del Centre National de la Recherche Scientifique, equivalent del nostre Consell Superior d'Investigacions Científiques. En el món universitari, el nom més conegut era el de J. Chailley, director de l'Institut de Musicologia de la Sorbona. Però donat que França i Itàlia han estat tradicionalment els dos països amb els quals Espanya ha tingut més contactes i similituds en l'ordre de la cultura, he tingut un especial interès a conèixer quina és la situació de la Música i la Musicologia a les universitats d'aquestes dues nacions. En el cas de França vaig demanar informació, amb tota urgència, al bon amic L. Jambou, el qual em forní tot el que podia desitjar a volta de correu com jo li demanava. En primer lloc em donà la sorpresa d'enviar-me un llibre titulat *La Musique a l'Université. Bilans et perspectives* (París, 1991) que són les actes d'un col·loqui celebrat el 3 de març de 1990 sobre el tema que ens ocupa, i diversos fullets on s'expliquen les diferents activitats musicals i musicològiques en diversos cicles. Tot el que s'hi diu és molt interessant, però jo he de resumir-ho d'aquesta manera:

França té a les seves universitats catorze departaments de música, cinc seccions, dos instituts de Musicologia i una facultat de Música i Musicologia. Tenen departament de Música les universitats de Marsella, Besançon, Grenoble II, Lille III, Lyon II, Metz, Montpellier III, París VIII, Pau, Reims, Rouen, Saint-Etienne, Toulouse II i Tours. Tenen secció de Música les universitats de Bordeus III, Dijon, Rennes II, Nice i Poitiers. Tenen institut de Musicologia les universitats de Nancy II i Strasbourg II. I una sola facultat de Música i Musicologia a París IV-Sorbone.

A França, com succeeix també a Espanya, tots els departaments de Música figuren enquadrats dins de les facultats de Lletres, de Ciències Humanes o de Lletres i Arts. Solament els dos departaments de Musicologia són totalment independents.

Per damunt de tots els centres musicals i musicològics de les universitats franceses destaca la Facultat de Música i Musicologia de París IV-Sorbona on existeix un institut de Musicologia fundat per Paul Marie Masson el 1951, al qual succeí J. Chailley el 1955. Actualment està dirigit per la Dra. Danielle Piston. En el curs acadèmic 1992-1993 hi ha aquests quatre cicles d'ensenyament musical:

Cicle I. S'hi ensenyen diferents matèries musicals a l'estil d'un conservatori i s'hi dóna un diploma de batxiller en Música.

Cicle II. És una barreja d'assignatures musicals de conservatori i de Musicologia pròpiament dita. Es donen els títols de llicenciat en Música (Licence de Musique) i mestratge en Música (Maitrise de Musique, option Pédagogie).

Cicle III. Predominantment musicològic. S'atorga el títol de Doctor en Història de la Música i Musicologia.

Finalment, he tingut la sorpresa de saber de l'existència d'un «Centre de Música Barroca de Versalles».

HONGRIA. Un institut de Musicologia a Budapest.

HOLANDA. Departament de Musicologia a Groningen.

TXECOSLOVÀQUIA. Departament de Música a Brno.

ANGLATERRA. Dues facultats de Música (Oxford i Cambridge), un departament de Música a Birmingham i dues Music School a Oxford i Cambridge. En aquesta última hi ensenyà Composició R. Gerghardt. Cal afegir també la Faculty of Music del Kings College de Londres, els departaments de Música de The Queens

University de Belfast i de Southampton, la Music School de la Universitat de Durham, el Royal College of Music de Londres i els departaments de Música de Southampton i de Cardiff.

IRLANDA. Un departament de Música a la Universitat de Dublín.

ITÀLIA. Igual que en el cas de França, he tingut especial interès a documentar-me més detalladament, per ésser el país amb el qual en temes culturals tenim més concomitàncies al llarg de la història de la nostra cultura, especialment la literària i la musical. Gràcies a la generosa amistat de la musicòloga Elena Barassi, de la Universitat de Pavia, puc oferir-vos aquesta visió breu, però completa:

De 30 universitats italianes, només a 15 d'elles hi ha un professor d'Història de la Música, enquadrat dins de la facultat de Filosofia i Lletres. Les tres universitats més importants, musicològicament parlant, són Pavia-Cremona, que té una escola de Paleografia i Filologia Musicals amb 11 professors en plantilla, tres contractats, un assistent i dos investigadors. S'hi ensenyen 18 matèries o assignatures diferents. A més d'ésser molt important, és la que té més transcendència professional perquè dona diploma de Paleografia i Filologia Musical (curs de dos anys), llicenciatura en Musicologia (curs de quatre anys) i doctorat en Filologia Musical (curs de tres anys).

Macerata Fermo posseeix una escola especialitzada en Musicologia i Pedagogia Musical amb 21 professors, dels quals només un és en plantilla i els altres 20 tenen contracte. S'hi ensenyen 21 assignatures diferents.

Bolonya. A la facultat de Filosofia i Lletres hi ha 11 professors de Música i Musicologia i un curs especial per donar el títol de Doctor en Musicologia. Té també un departament d'Art, Música i Espectacle.

Milà. A la seva universitat hi ha un Istituto di discipline musicologiche e dello spettacolo amb dos professors i un investigador. A

la Universitat Catòlica de la mateixa ciutat hi ha un professor d'Història de la Música a la Facultat de Filosofia i Lletres, i un altre a la Facultat de Magisteri.

Roma. La Sapienza. La Facultat de Filosofia i Lletres té tres professors de Musicologia i un investigador, un departament de Música i Espectacle i facultat del Magisteri amb el seu corresponent professor d'Història de la Música. També és de justícia fer un especial esment de l'Institut de Música Sacra de Roma on s'han format tants musicòlegs de tot el món, sobretot en els anys 1947-1979, en què el gran musicòleg català Higiní Anglès en fou el president.

Les universitats de Florència, Parma, Perugia, Siena, Torí i Nàpols tenen un institut de Musicologia o centre de Música i Espectacle amb dos professors i un investigador cada una.

NORUEGA. Dos departaments de Música (Oslo, Trondheim i Dragvoll).

PORTUGAL. Departament de Ciències Musicals a la nova Universitat de Lisboa. Cal també anomenar la Fundació Calouste Gulbenkian, que dona suport econòmicament a les investigacions musicals realitzades per musicòlegs professionals, i en publica després les obres i estudis.

SUÈCIA. Departament de Musicologia (Lund), Institut de Musicologia (Estocolm i Upsala).

SUÏSSA. Dos instituts de Musicologia (Friburg i Basilea) i dos seminaris d'investigacions musicals (Berna i Zuric).

IUGOSLÀVIA. Institut de Musicologia de l'Acadèmia de Ciències i Arts de Belgrad i un departament a la Universitat de Ljubljana.

HONG-KONG. Departament de Música del Chung Chi College of the Chinese University.

JAPÓ. Només hi figura una Society for Research in Asiatic Music, a la Tokyo University of Fine Arts.

IRAN. Departament de Musicologia a la Universitat de Teheran.

ISRAEL. Centre Jueu d'Investigacions Musicals a la Universitat Hebrea de Jerusalem i departament de Musicologia a la Universitat de Bar-Ilan.

SUD-ÀFRICA. Departament de Musicologia a la Universitat de Natal i un altre a la Universitat de Sud-Àfrica a Pretòria.

NOVA ZELANDA. Tres departaments de Musicologia (Auckland, Wellington i Dunedin).

XINA. Dos instituts de Recerques Musicològiques a Pequín.

AUSTRÀLIA. Set departaments de Música a les universitats de Sydney, Clayton, Adelaide, Melbourne, Santa Lucía, Kensington i Canberra.

CANADÀ. Quatre facultats de Música (Montreal, Toronto, Waterloo i Ontario). Quatre departaments de Música. (Calgary, Ottawa, Vancouver, Hamilton) i la School of Music de la Universitat de Manitoba.

D'entre les universitats d'Iberoamèrica cal fer esment de l'Argentina, on la Universitat Catòlica de Santa María de los Buenos Aires té una Facultat d'Arts i Ciències Musicals i l'Institut de Investigación Musicológica Carlos Vega. El musicòleg de l'Uruguai Lauro Ayestarán creà el 1960 la primera càtedra de Musicologia de tota l'Argentina. La musicòloga Ana Mª Locatelli de Bergamo, al núm. dos de la revista *Universitas*, (1967) publica un article amb aquest títol: «La Musicología como Disciplina Universitaria».

XILE. La Universitat de Xile té una Facultat de Ciències i Arts Musicals i dins d'ella un Institut d'Investigacions Musicals fundat

el 1946. S'hi ensenya Folklore, Pedagogia Musical, Història de la Música i Musicologia, i ha tingut en els seus darrers 40 anys un estol de bons musicòlegs, el més sòlid i fecund dels quals és Samuel Claro Valdés. Entre ses nombroses obres té el *Catálogo Musical de la Catedral de Santiago de Chile*, gràcies al qual sabem que a la segona meitat del segle XVIII fou mestre de capella de l'esmentada catedral el català Josep de Campderrós, del qual es conserven 91 obres, 22 en castellà i 69 en llatí, entre elles 14 mis-ses. Algunes de les obres per veus i instruments són d'unes dimensions considerables.

La Universitat de Xile dóna els títols de llicenciat en Musicologia.

MÈXIC. La Universitat Nacional Autònoma de Mèxic té una Facultat de Música, però segons la meva esposa, Alcía Muñoz, que hi ensenyà alguns anys Harmonia, aquesta facultat imparteix les mateixes matèries que el conservatori i no hi ha Musicologia pròpiament dita.

VENEÇUELA. Quan l'any 1957, invitat pel Ministeri d'Educació i Ciència d'aquest país, vaig fer conferències a les seves principals universitats, cap d'elles no feia Història de la Música. Suposo que ara ja n'hi deu haver alguna que en fa. Però crec que interessa a tots saber que des de fa mig segle existeix a Caracas un Institut d'Etnomusicologia i Folklore molt actiu i d'alta qualitat científica que en els últims 40 anys, sota la direcció del folklorista Felip Ramón Rivera i la compositora i etnomusicòloga Isabel Aretz, argentina deixebila de Carlos Vega, ha publicat moltes obres de serioses investigacions sobre el cant popular i dances de Veneçuela i ha creat dues revistes especialitzades en el camp de l'etnografia musical.

ESTATS UNITS. He esperat al final per parlar de la Musicologia a les universitats nord-americanes, precisament perquè avui dia són la primera potència mundial en Musicologia. Durant el règim de Hitler, una munió de musicòlegs alemanys com Wili Apel, Leo Schrade, etc. i altres de països satèl·lits del règim hitlerià com el iugoslau Dragan Plamenac emigraren als EUA, on ben aviat tro-

baren col·locació a diferents universitats. La major part d'ells formaren escola a les universitats on ensenyaren. Altres musicòlegs europeus, encara, marxaren també als Estats Units, pel simple fet que amb el sou de catedràtic de Musicologia a la seva terra no podien sostenir la seva família, com és el cas de Nino Pirrota, catedràtic de Musicologia de la Universitat de Roma, que des de 1956 a 1988 ha estat professor i cap del departament de Musicologia de la Universitat de Harvard. Parlar de la Musicologia americana requeriria un treball a part de gran envergadura. Per això, jo aquí, basant-me només en el directori dels afiliats a la SIM l'any 1991 he comptat que als Estats Units hi ha 36 departaments de Musicologia en altres tantes universitats, nou School Music en altres universitats, un Institut de Música Sacra a la Universitat de Yale i un conservatori a la Universitat del Pacífic (Stoction). Sens dubte, el nombre de centres musicològics a les universitats americanes seria encara més elevat si hagués tingut paciència de llegir el *Directory of Members and Subscribers of American Musicological Society*. El llibre de Manfred Bukofzer *The Place of Musicology in American Institutions of Higher Learning* (New York, 1957) ens explica com la Música i la Musicologia van anar penetrant en les diferents àrees de l'ensenyament: Primerament, el reconeixement de la música com a matèria d'estudi en els col·legis de Batxillerat. En segon lloc, la creació d'escoles de Música. La Music School és simplement l'existència d'un conservatori dintre de la Universitat. Finalment, el Music Department es fonamenta en el fet de considerar la música com a art lliberal, i en conseqüència se la posa al mateix nivell que els altres departaments d'humanitats. Vegeu la importància d'aquest concepte. A Espanya l'ensenyament de la Història de la Música i de la Musicologia està sempre enquadrat dins de la Facultat de Filosofia i Lletres, o bé a la secció (departament) d'Història o a la secció d'Art. A les universitats americanes, la Història de la Música i la Musicologia constitueixen per elles mateixes un departament propi, independent i amb un munt de professors. Bukofzer adverteix que la Music School i el Music Department no s'han de considerar com dues entitats oposades, ans per contra dues entitats que es complementen l'una a l'altra. Els graduats de la Music School obtenen el títol de Batxiller en Música i es certifica lliu-

rant-los un diploma. Als departaments es pot obtenir el títol de Doctor.

En resum, i per acabar, avui dia la Musicologia és una disciplina coneguda, en major o menor grau, arreu del món i gaudeix de més alta o més baixa consideració d'acord amb el grau de cultura universitària de cada país. Malgrat tot el que s'ha avançat, la Musicologia a les universitats espanyoles solament estarà al nivell que li pertoca quan els futurs catedràtics, degans i rectors de les universitats hauran tingut contacte amb la música en l'ensenyament primari i secundari. Aleshores hi haurà a les nostres universitats facultats de Música i instituts de Musicologia.

Notes

1 J. López Calo, *La Música en la Universidad. Historia y Legislación*. Santiago de Compostel·la, 1983, pàg. 14.

2 *El Mtro. Doyagüe (1755-1842) lazo de unión entre la tradición universitaria salamantina y el Conservatorio de Madrid*. Revista Musical, vol. XIV, 1991.

CURRICULUM VITAE

DE

MIQUEL QUEROL

Curriculum vitae del Prof. Dr. Miquel Querol

Nascut a Ulldecona (Montsià) el 22 d'abril de 1912.
Entra a l'Escolania de Montserrat l'octubre de 1926.
Llicenciat en Filosofia a la Universitat de Barcelona el 1945.
Doctor en Filosofia i Lletres per la Universitat de Madrid, el 1948.

Càrrecs i nomenaments

- 1946 Col·laborador científic i secretari de l'Instituto Español de Musicología del CSIC.
- 1952 Vocal del Consejo Nacional de la Música.
Vice-director de l'Instituto Español de Musicología.
- 1953 Col·laborador científic, per oposició, al CSIC.
- 1957-1970 Professor d'Història de la Música a la Universitat de Barcelona.
- 1958-1961 Membre del *Praesidium* de la Societat Internacional de Musicologia.
- 1958 Membre de la Comissió Mixta Internacional per a la redacció del Diccionari Políglota de Terminologia Musical, editat el 1978 per la Societat Internacional de Musicologia.
- 1959 Investigador del CSIC.
- 1960-1967 President del Comitè Espanyol del RISM (Répertoire International des Sources Musicales).
- 1970-1982 Director de l'Instituto Español de Musicología.
- 1971 Professor d'Investigació del CSIC.
- 1971-1979 Professor de Paleografia Musical als cursos «Manuel de Falla» del Festival Internacional de Música de Granada.
- 1969 Assessor de la Comissaria Nacional de la Música (Ministeri d'Educació i Ciència).
- 1972 Conseller Adjunt del Patronat Menéndez Pelayo del CSIC.
- 1974-1977 Cofundador i president de la Societat Catalana de Musicologia.
- 1977-1982 Membre del *Directorium* de la Societat Internacional de Musicologia.

Honors i distincions

- 1952 Membre d'Honor de la Sociedad Folklórica de México.

- 1957 Invitació del Govern de Veneçuela per a estudiar la música colonial de l'Escola de Caracas.
- 1958 Concessió del Harriet Cohen International Award (University Medal for Musicology, Londres).
- 1959 Acadèmic Corresponent de la R. A. de San Fernando de Madrid.
- 1961 Invitació de l'American Society of Musicology per a pronunciar la conferència inaugural del curs 1961-1962 a la Public Library de Nova York. Hoste d'Honor de la Harvard University.
- 1964 Invitat d'Honor del Ministeri d'Educació de Bèlgica, per al Festival de Música de Liège, dedicat a la música espanyola.
- 1965 President de la secció de Música del II Congrés de Litúrgia de Montserrat.
- 1969 Obtenció del Prix Reynaldo Hann, atorgat per l'Académie Nationale du Disque Lyrique de París (disc «Polifonía vocal española del siglo XVI», enregistrat per la DGG, amb obres transcrits per Miquel Querol i interpretades pel Quartet Polifònic de Barcelona, sota la seva direcció).
- 1972 Medalla Dert-Ilerca al mèrit Pro Arte, del Patronat de Música de Tortosa.
- 1976 Medalla del CSIC.
Acadèmic Corresponent de la R. A. de Belles Arts de Sevilla.
- 1978 Promotor i Vocal de la Sociedad Española de Musicoterapia.
- 1981 Placa de Plata de l'Ajuntament d'Ulldecona.
- 1982 Director Honorari de l'Instituto Español de Musicología.
- 1985 Premi Nacional de Música, Ministeri de Cultura.
- 1989 Director Honorari de l'Orfeó Atlàntida de Barcelona.
- 1991 Acadèmic d'Honor de la R. A. Catalana de Belles Arts de Sant Jordi, Barcelona.

Participació en Congressos

- 1948 Asamblea Internacional Cervantina (Valladolid).
- 1950 Congrés Internacional de Música Sacra (Roma).
- 1951 Congrés Internacional de Folklore i Dansa (Mallorca).
- 1952 Congrès Internationale de Bibliothèques Musicales (París).

- 1953 Colloque Internationale sur Musique et Poésie au XVI siècle (París).
- 1954 Membre del Jurat Internacional de Danses Hispano-americanes (Cáceres). Membre del Jurat Internacional de Danses Folkloriques (San Sebastián).
- 1955 Colloque Internationale sur «Les Fêtes de la Renaissance» (París-Royamont).
- 1957 Colloque Internationale sur le Baroc Musical (Wegimont-Liège).
- 1958 VII Congrès Internacional de Musicologia (Colònia).
- 1961 VIII Congrès Internacional de Musicologia (Nova York).
- 1964 Reunió Internacional de Biblioteques Musicals del RISM (Aarhus) Dinamarca. IX Congrès Internacional de Musicologia (Salzburg).
- 1965 Membre del Jurat del Certamen Internacional de Danses Folkloriques celebrat a Istanbul (Turquia).
- 1966 Membre del Jurat del I Concurs de Composició de Música Coral (Mallorca).
- 1967 X Congrès Internacional de Música a Ljubljana (Iugoslàvia).
- 1968 Col·loqui Internacional sobre «Problemas de transcripción y ejecución en la música polifónica del siglo XVI» (Lovaina).
- 1969 Reunió de Biblioteques Musicals i del RISM (Amsterdam).
- 1977 Oxford International Symposium on Modern Musicology.
- 1978 Congrès Mundial de Música Jueva (Jerusalem).
- 1981 Congrès Internacional sobre Calderón de la Barca (Madrid).
Col·loqui sobre la investigació i difusió de la Música Popular (Madrid).
- 1988 Congrès internacional «Higini Anglès and the Hispanic Musicology», Barcelona.
- 1989 I Seminari Internacional «El Barroc Musical Hispànic», Vila-seca.
- 1991 XIV Congrès Internacional de Musicologia, Madrid.
III Seminari Internacional «El Barroc Musical Hispànic», Vila-seca.

Congrés Internacional «Felip Pedrell and the Musical Nationalism», Barcelona.

PUBLICACIONS MUSICOLÒGIQUES DEL
PROF. DR. MIQUEL QUEROL I GAVALDÀ

Llibres

Dins la serie «Monumentos de la Música Española» de l'Institut Español de Musicología:

Cancionero Musical de la Casa de Medinaceli (s. xvi),
2 vols. (1949-1950).

Canciones y Villanescas Espirituales de Francisco Guerrero,
en col·laboració amb V. García, 2 vols. (1955 i 1957).

Romances y Letras a tres voces (s. xvii) (1956).

Música Barroca Española, vol. I. Cancioneros Españoles del siglo XVII (1970).

Cancionero Musical de la Colombina (s. xv) (1971).

Música Barroca Española, vol. V. Cantatas y Canciones para voz sola e instrumentos (1975).

Cançoners català dels segles xvi-xviii (1979).

I. Madrigales españoles inéditos del siglo xvi. II. Cancionero de la Casanatense (1981).

Música Barroca Española. Vol. VI: Teatro Musical de Calderón (1981).

Dins la serie «Música Hispana» de l'Institut Español de Musicología:

Villancicos y Romances a 3 y 4 voces de los siglos xv, xvi, y xvii (1964).

Antonio Rodríguez de Hita. Canciones para 2 Oboes y Fagot (1973).

A d'altres editorials:

La música en las obras de Cervantes. Monografia (Barcelona, 1948).

La Música en las obras de Cervantes. Transcripcions musicals relacionades amb els textos cervantins. (Madrid, 1971).

Estêvão de Brito. Opera Omnia, vol. I (Lisboa, 1972). A la sèrie «Portugaliae Musica», vol. XXI de la Fundació Gulbenkian.

Transcripción e interpretación de la Polifonía Española de los siglos XV y XVI, (Madrid, 1975).

Manuel Machado, Romances e Canções, (s. XVI-XVII), Lisboa, 1975)

Cancionero Musical de Góngora, 40 canciones puestas en música en su tiempo, recogidas, identificadas y transcritas de distintos manuscritos nacionales y extranjeros.

Estêvão de Brito, Opera Omnia, vol. II (Lisboa, 1977).

16 tonos humanos (siglo XVII). Per a veu solista i acompanyament de tecla (Madrid, 1977).

La Música en el Teatro de Calderón. Monografía. (Barcelona, 1981).

Articles

A l'*Anuario Musical*, de l'*Instituto Español de Musicología*:

1. «La Música de los romances y canciones mencionados por Cervantes en sus obras». II. (1974).
2. «Morales visto por los teóricos españoles». VIII, (1953).
3. «El Romance polifónico en el siglo XVII». X (1955).
4. «El villano de la época de Cervantes y su supervivencia en el folklore contemporáneo». XI (1956).
5. «Los corresponsales de Miguel Gómez Camargo». XVI (1959).
6. «La Estética musical de Juan Maragall». XVI (1960).
7. «La Música vocal de Juan Cabanilles». XVII (1962).
8. «El Cancionero musical de Olot». XVIII (1963).
9. «Notas sobre la música en la Iglesia latina de los siglos III-VI». XIX (1964).
10. «La canción popular en los organistas españoles del siglo XVI. Tradición coral de la Folie d'Espagne». XXI (1966).
11. «La producción musical de Juan del Encina» (1469-1529). XXIV (1969).

12. «La chacona española del tiempo de Cervantes». XXV (1970).
13. «Dos nuevos cancioneros españoles de la primera mitad del siglo XVII». XXVI (1971).
14. «Felipe Pedrell compositor. El Comte Arnau». XXVII (1972).
15. «La producción musical de los hermanos Sebastián y Diego Durón». XXVIII-XXIX (1973-74).
16. «Catálogo del Archivo Musical de la Colegiata de Jerez de la Frontera». XXX (1975).
17. «El Humanismo Musical de la Escuela Sevillana del Renacimiento». XXXI-XXXII (1976-1977).

Articles a revistes, miscel·lànies i enciclopèdies:

1. «Cervantes y la Música», *Actas de la Asamblea Cervantina de la Lengua Española* (Madrid, 1948).
2. «La Música religiosa española del siglo xvii», *Atti del Congresso Internazionale di Musica Sacra*, (Roma, 1950).
3. «La Historia de la Música Española a través de las publicaciones del Consejo Superior de Investigaciones Científicas», *Buenos Aires Musical* (agosto, 1954).
4. «Importance nationale et historique du Romance», *Poésie et Musique au XVI siècle* (París: Centre National de la Recherche Scientifique, 1955).
5. «Les Fêtes du Carnaval a Barcelona au xvii siècle» (París, 1956).
6. «Nuevos datos para la biografía de Manuel Gómez Camargo». *Miscelánea en Homenaje a Monseñor Higinio Anglés* (Barcelona, 1958-1961).
7. «La polyphonie religieuse espagnole au xvii siècle» *Baroque Musical* (Université de Liège, 1964).
8. «Lista de los Catálogos de Música publicados en España», *Fontes Musicae* (París, 1966).
9. «Valor pastoral de la Polifonía», *II Congrès Litúrgic de Montserrat*, vol. IV (1967).
10. «La producción musical de Mateo Romero (1575-1647)» *Renaissance-Muziek. Donum Natalicium René B. Lenaerts* (Lovaina, 1969).

11. «L'Espagne au temps de Thérèse d'Avila: Morales, Guerrero, Victoria», *Encyclopédie des musiques sacrées*, vol. II (París, 1969).
12. «La Polifonía Profana Española del Renacimiento», *Revista Musical Chilena*, XXV (1971).
13. *Obras vocales de Juan Bautista Cabanilles* (Valencia, 1971). Transcripció i estudi de Josep Climent; pròleg de Miquel Querol.
14. «La música italiana conservada manuscrita en los Archivos de Zaragoza», *Memorie e Contributi alla Musica offerti a F. Ghisi nel settantesimo compleanno* (Bolonya, 1971).
15. «El humanismo musical de la Escuela Sevillana en el siglo xvi», *Bellas Artes* (1972).
16. «Los orígenes del Barroco musical español», *Memoria-Anuario del Conservatorio Superior de Música de Valencia* (Curso 1972-73).
17. «Die Musikwissenschaft in Spanien», *Österreichische Musikzeitschrift* (Viena, 1975).
18. «Spagna», *Enciclopedia della Musica*, Ricordi, vol. IV (1964).
19. «Pedro Aranaz y la música religiosa de su tiempo», *Polifonía de la Santa Iglesia Catedral de Cuenca*, vol. X (1974).
20. «Los Villancicos y Madrigales de Juan Vázquez», *Cuadernos de la Institución Cultural «Pedro de Valencia»* (Badajoz, 1975).
21. *Crisophori de Morales, Pro defunctis Missa a 4*, Transcripció d'Alicia Muñoz; pròleg de Miquel Querol, *Música Hispana* (1975).
22. «Comentarios a las V Jornadas Musicales Cervantinas» (Alcalá de Henares, 1976).
23. «Las Bibliotecas Musicales de los Conservatorios de España», *Fontes Artis Musicae* (1975).
24. *Los Villancicos y Canciones de Juan Vázquez*. Fulletó que acompanya el disc d'aquest títol editat pel Ministerio de Educación y Ciencia.
25. *El Cancionero Musical de la Colombina*. Id., id.
26. *Música española para violín, 6 sonatinas de J. Herrando* Id., id.
27. *El cultivo de la Cantata en España*. Id., id.

28. «Consideraciones sobre la música vocal del P. Antonio Soler», *XXVIII Festival Internacional de Misión y Danza de Granada* (1979).
29. «Die Musikwissenschaft in Spanien», *Acta Musicológica*, II (1980).
30. «Las Ensaladas de Mateo Flecha el Viejo. Estudio histórico técnico de este género musical» (Barcelona, 1980).
31. «El P. Antoni Soler (1729-1783). La seva vida i producció musical» (Olot, 1979).
32. «Els Madrigals de Joan Brudieu» *Miscel·lània Aramón i Serra*, II, 1980.
33. «Calderón y la música», *ARBOR*, CIX (1981).
34. «Un antic villancico de Nadal a favor de les nacionalitats», *Ulldecona*, 59 (1978).
35. *Pregó de Festa Major* (Ulldecona, 1977). Conté una autobiografia de la infància i la joventut de M. Q.
 Miquel Querol ha publicat, tanmateix, 100 articles a l'Enciclopèdia *Die Musik in Geschichte und Gegenwart* de Kassel; 75 articles a l'*Enciclopèdia Salvat* de Música; 50 articles a *Riemann-Lexicon* de Mainz, essent també coautor del *Diccionari de la Música Labor* (1954) de Joaquim Pena i Higiní Anglès. També va escriure articles de divulgació musicològica i estètica al *Diario de Barcelona*, durant els anys 1947-1950, com també a *El Nacional*, de Caracas, els anys 1957 i 1958.

Obres de Filosofia, Estètica i Literatura

La Escuela Estética Catalana (Madrid, 1953). «La estètica de Maragall», *Revista de Ideas Estéticas* núm. 42 (1953).

«La creación artística y lo humano en el arte», *Revista de Ideas Estéticas*, núm. 69 (1960).

Traducció de les *Obras Completas de Virgilio*, publicades a l'editorial Iberia, col·lecció «Grandes Maestros»; nombroses reedicions des de la primera de 1943.

Composicions musicals originals

Música Coral Profana. Entre d'altres:

1. *Veinte madrigales a 4 voces mixtas*.

2. *Cant Espiritual* (1947-51). (Poema coral).
3. *La vaca cega* (1948-51). (Poema coral).
4. *Cementiri d'apestats* (1948-51). (Poema coral).
5. *Passacaglia vocal* (1953). (Poema coral).
6. *Suite Coral*. 20 peces sobre textos de M. Saperas (1959-62).
7. *12 piezas*, a quatre veus masculines. Entre d'altres, l'oratori *L'hivern a Montserrat* (1936).
8. *40 cançons populars harmonitzades*.

Música religiosa

1. *Lamentatio II in Coena Domini* (1936).
2. *O vos omnes* (1939).
3. *Misa de Ntra. Señora de la Piedad*, a quatre veus, orgue i instruments (1939).
4. *Misa de Réquiem* (1939).
5. *Sero te amavi*, a quatre veus i orgue. (1954).
6. *Miserere* (1961).
7. *Parce mihi Domini* (1964).
8. *9 Salve Regina*, a dues, tres i quatre veus i orgue.
9. Diverses col·leccions de cants religiosos (eucarístics, marians, etc.).

Música per a cant i piano

50 Lieder, entre els quals hi ha les *Siete Canciones* (1939-45) sobre textos de José María Pemán.

Cançons dels nostres poetes (1947-1953), sobre poesies de López Picó, J. Carner, M. Forteza, Costa i Llobera, J. Lleonnart, M. Ferrá, J. Segarra, Romeu Figueres, C. Pi Sunyer i Miquel Querol.

Música per a piano

1. *Sonata romàntica catalana* (1944).
2. *Suite Estival* (1945).
3. *Nocturns* (diversos).
4. *Minuets* (diversos).

Música de cambra

Per a soprano i quartet de corda:

1. *Serenata* (1937).
2. *Cançó de la lluna* (1950).
3. *10 Cançons populars catalanes i valencianes* (1974-75).

Per a quartet de corda:

4. *Comiat de l'hora baixa* (1934).
5. *Preludi* (1938).
6. *Glossa a una antífona del cant ambrosià*.
7. *Quartet en do menor* (1945).
8. *Quartet en fa menor* (1945).
9. *Coplas sobre «La Tarana»* (1951).
10. *Variaciones sobre el «Ave Maris Stella»* (1954).
11. *Variaciones sobre el himno gregoriano «Hostis Herodes Impie»* (1955).

Per a d'altres agrupacions instrumentals.

12. *Sonata para viola y piano* (1952).

Obres per a orquestra

1. *Serenata en Rondó* (1940).
2. *La Danza del Firmamento* (1943).
3. *Passacaglia del dolor humano* (1956).
4. *Cançó de Tirant lo Blanch*, per a tenor i orquestra (1948).
5. *In exitu Israel de Aegipto*, salm per a cor i orquestra (1952).
6. *Por unos puertos arriba*, per a baríton i gran orquestra (1958).
7. *Regem cui omnia vivunt*, Missa de Rèquiem a tres veus masculines, orquestra de corda i orgue (1955).
8. *Simfonia cíclica* (1958).

DARRERES PUBLICACIONS

Libres

Música Barroca Española, vol. II, *Polifonía Policoral Litúrgica*, Barcelona, 1982.

Id., vol. III, *Villancicos polifónicos del siglo XVII*, Barcelona, 1982.

Id., vol. IV, *Cantatas a solo y dúos del siglo XVII*, Barcelona, 1988.

Cancionero musical de Lope de Vega, 3 vols., Barcelona, 1986-1991.

Cancionero Musical de Turín, Barcelona, 1988.

La Música Española en torno a 1492, vol. I, *Antología Polifónica Práctica de la época de los Reyes Católicos*, Granada, 1992. Vol. II, *Obras inéditas y dispersas de la misma época* (En prensa).

Articles

«Mozart a través de sus cartas», *AM*, XLIII (1988).

«El humanismo musical español», *Nasarre*, IV (1988).

Universitat Autònoma de Barcelona

Servei de Biblioteques

Reg. 1500488648

Sig. UAB DHC/38/5

Ref. 12500